

## **Lausunto kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksesta**

### **Lausunnonantajan taho**

Toimiala- tai etujärjestö

### **Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi alla**

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksesta. Omakotiliitto on valtakunnallinen, sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, joka edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita ja omistajia Suomessa.

Liitossa on jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta) noin 230 paikallisessa jäsenyhdistyksessä eri puolella Suomea. Tarjoamme jäsenillemme neuvontaa ja ajankohtaista tietoa asumiseen liittyvistä kysymyksistä, kuten rakentamisesta, energia-asioista, sekä lakineuvontaa. Suomessa on lähes 1,2 miljoonaa omakotitaloa ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa. Lausumme asiaan pientalo- ja vapaa-ajan asumisen näkökulmasta.

### **LAUSUNTO**

-

### **Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä alle, mistä tahosta on kyse**

-

### **Kysymykset energia- ja ilmastostrategiassa esitettävistä linjauksista**

#### **Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.2)**

-

#### **Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien**

Omakotiliitto pitää tärkeänä huolehtia, että kansalaisilla on asumiseensa jatkossa kohtuuhintaista energiaa ja päästökaupalla ei tulla nostamaan asumisen kustannuksia. Esitykseen on hyvä selkeyttää, mitä tullaan tarkoittamaan tilusjärjestelytoiminnalla; tuleeko se, ja jos niin miten, vaikuttamaan asumiseen ja vapaa-ajan asumiseen?

#### **Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.3)**

-

#### **Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien**

Omakotiliitto pitää tärkeänä huomioida osana uusiutuvan energian edistämisen mahdollisuudet ja vaikutukset myös pientalo- ja vapaa-ajan asumiseen. Aurinkoenergian hyödyntäminen tulee olla mahdollista ja siihen tulee kannustaa, mutta samalla huolehtia joustomahdollisuudesta huomioiden Suomen alueiden erityispiirteet. Esimerkiksi jos omakotitalo sijaitsisi puuston varjossa, kiinteistöä velvoiteta aurinkopaneeleiden käyttöön. Omakotiliitto toteaa, että pientalo- ja vapaa-ajan asukkaat ovat kiinnostuneita omasta tuotannosta, mutta kotitalouksilla on hyvin erilaiset mahdollisuudet esimerkiksi taloudellisesti ryhtyä investointeihin. Kotitalouksille on tärkeää kehittää ratkaisuita, tarjota neuvontaa sekä tarkastella myös tukimahdollisuuksia esimerkiksi sosiaalisen ilmaston kautta.

Tuulivoiman osalta on mahdollisen suostumusmenettelyn käyttöönotossa huolehdittava, että maanomistajille annetaan selkeätä tietoa mitä tämä tarkoittaa ja mihin menettelyllä sitoudutaan.

#### **Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.4)**

-

#### **Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien**

Omakotiliitto muistuttaa, että on tärkeä tuoda esille esityksen vaikutukset myös kotitalouksille ja kuluttajille. Latausinfra kehittäminen tukemaan sähköautoilua on kannatettavaa. Omakotiliitto esittää myös pientalo- ja vapaa-ajanasumisen alueet huomioitavaksi kehittämissuunnitelmissa.

#### **Energiatohokkuuden edistäminen (strategian luku 2.5)**

-

#### **Avoin vastaus energiatohokkuuden edistämistä koskien**

Esityksen mukaan energiatohokkuuden edistämiseen ja energiansäästöön kohdistetaan energiatukea. Omakotiliitto muistuttaa, että pientaloasukkaiden oltava mukana tuensaajien joukossa.

Omakotiliitto pitää hyvänä kuluttajien tietoisuuden ja osaamisen lisäämistä ekosuunnittelusta ja energiamerkinnöistä ja on mielellään mukana yhteistyössä. Omakotiliitto tavoittaa lähes 70 000 jäsenensä (kotitalouden) kautta laajan joukon pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita eri puolella Suomea.

Omakotiliitto toteaa, että energiatohokkuustoimien edistäminen tukee asumiskustannusten hallintaa pitkällä aikavälillä, mutta rajoitteena voi olla kotitalouden taloudelliset ja tekniset valmiudet. Tästä syystä ei tule luoda pakollisia velvoitteita, jotka voivat olla erityisesti taloudellisesti raskaita esimerkiksi vanhoille pientaloille. On valmisteltava tukia ja neuvontaa erityisesti vanhojen rakennusten omistajille.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että turvataan riittävät resurssit informaatio-ohjaustoimien toteuttamiseen ja energianeuvonnan antamiseen. Erityisesti pientalo- ja vapaa-ajan asukkaille on kuluttajien energianeuvonnassa tarjottava riippumatonta ja ajantasaista tietoa energian säästöstä, energiatohokkuudesta, uusiutuvan energian ratkaisuista sekä kulutusjoustomahdollisuuksista.

Omakotiliitto pitää hyvänä lähtökohtana, että alueellisesti kattavan energianeuvonnan ja one-stop-shop toimipisteiden rahoitus vakiinnutetaan. Omakotiliitto esittää, että neuvontaan otetaan yhteistyöhön mukaan myös kolmannen sektorin toimijoita, kuten asumisalan järjestöjä, jotka tavoittavat tehokkaasti jäsenkuntaansa.

On myös varmistettava, että pienimuotoisen tuotannon verkkoon liittämisen ehdot ja kannustimet ovat selkeät ja saavutettavat ja markkinat voivat tarjota uusia ratkaisuita kuluttajille.

## **Energiaturvallisuus (strategian luku 2.6)**

-

### **Avoin vastaus energiaturvallisuuden edistämistä koskien**

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että varmistetaan luotettava, kestävä ja erityisesti kohtuuhintainen energiajärjestelmä. Suomessa on noin 1,2 miljoonaa omakotitaloa, joka on merkittävä toimijakenttä asumisen sähkömarkkinoiden kulutuksessa. Myös 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa muodostaa merkittävän kiinteistömäärän. Toimitus- ja huoltovarmuus ovat tärkeitä tekijöitä, mutta yksityisten kotitalouksien asumiskustannuksia ei saa nostaa kohtuuttomiksi esimerkiksi huoltovarmuuden vuoksi tehtyjen verkkoinvestointien myötä.

Omakotiliitto on mukana mielellään sidosryhmäyhteistyössä, kun päivitetään suunnitelmat sähkön, kaukolämmön ja polttonesteiden säännöstelemiseksi sekä puuhuollon turvaamiseksi.

Omakotiliitto pitää hyvänä, että edistetään sähkömarkkinoiden joustotoimia, jolla tasataan vaihtelevan tuotannon ja kulutuksen lyhytaikaisia ja kausivaihteluja. Joustoa edistetään ensisijaisesti markkinoiden kautta, jotka kannustavat sähkön joustavaan tuotantoon, kulutusjoustoön sekä sähkö- ja lämpövarastoihin. Omakotitaloilla on merkittävä rooli asumisen sektorilla kulutusjoustojen kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Omakotiliitto pitää tärkeänä varmistaa, että mahdollisilla uusilla kapasiteettimekanismeilla ei viedä kannustimia pientaloasukkaiden kulutusjoustolta eikä akkusähkövarastoilta.

Esityksen mukaan kotitalouksien kulutusjoustoja edistetään säätämällä uuden sukupolven sähkömittareiden kuormienohjauksen rajapinnasta. Omakotiliitto pitää tärkeänä huomioida, että kotitalouksilla on erilaiset mahdollisuudet osallistua niin taloudellisesti, teknisesti kuin osaamisen puitteissa ja siksi on tarjottava selkeätä neuvontaa, mahdollisia tukia sekä riittävät siirtymäajat.

Suomen monimuotoinen lämmityskapasiteetti on yksi keskeinen osa energiaturvallisuutta. Pientalot ovat tunnetusti hybridilämmitteisiä, jota suuntausta tulee jatkossakin tukea. Polttoaineiden varastointi kriisiajan tarpeisiin tulee ulottua myös pientaloihin. Esimerkiksi energiakriisin aikaan esiintyi vakavaa pellettien puutetta, kun tuonti Venäjältä loppu. Suunnitelmien tulee kattaa kaikki eri polttoaineet, joita asumisessa on käytössä. Omakotiliitto toteaa, että siirtymäaikana fossiilittomaan energiaan, tärkeä huoltovarmuutta vahvista tekijä omakotitalojen osalta olisi, että jos öljylämmiteinen omakotitalo muutetaan muuhun päälämmitysmuotoon, olisi mahdollista jättää öljylämmitys rinnalle. Nykyisin tuen saamisen edellytys on, että vanha öljylämmitysjärjestelmä puretaan kokonaan pois.

Kyberturvallisuuden osalta on tärkeä huomata, että yhä useampi pientalo hyödyntää talotekniikassa automaatiota. Tämä tulee huomioida kokonaistietoturvallisuuden ylläpitämisessä ja tarjota neuvontaa kuluttajille.

Omakotiliitto pitää myös kulutusjouston edistämistä osana energiaturvallisuuden kehittämistä. Parhaillaan ollaan luomassa lainsäädäntöä esimerkiksi itsenäiseen aggregointiin. Tässä lainsäädännössä on keskeistä varmistaa markkinoiden tosiasiallinen syntyminen kuluttajille. Markkinoillepääsulle ei saa luoda esteitä. Pientaloasukkaat ovat kiinnostuneita olemaan osana energiaturvallisuuden ratkaisuita, mutta kotitalouksille on oltava selkeät ja riittävät taloudelliset hyödyt, että osallistuminen toteutuu. Tämä toteutuu parhaiten, kun markkinoille tulee monia uusia vaihtoehtoja, joista kuluttaja voi valita itselleen sopivamman tavan.

## **Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.7)**

-

### **Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien**

Omakotiliitto pitää tärkeänä huolehtia monipuolisella energiavalikoimalla Suomen kokonaisenergiansaannin riittävydestä ja kohtuuhintaisuudesta kaikille asukkaille.

## **Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.8)**

-

### **Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien**

Omakotiliitto pitää energiamarkkinoiden kehittämisessä tärkeänä vuorovaikutusta eri sidosryhmien, kuten loppukuluttajien kanssa. Esityksen mukaan verkkoyhtiöillä on velvollisuus kehittää verkkojaan asiakkaidensa kohtuullisten tarpeiden mukaisesti. Siirtomaksujen valvontaa ja tulee kehittää niin, että kotitalouksille syntyvä kustannuskuorma saadaan kohtuullisemmaksi.

Esityksen mukaan varmistetaan kohtuulliset sähköliittymien toimitusajat, jonka tulee koskea myös pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita.

Itsenäisen aggregaattorin markkinamallin kehittämisessä on huolehdittava, että alalle tulee tosiasiallisesti mahdollisuus myös uusille toimijoille, jotka voivat tarjota kuluttajille erilaisia ratkaisuita pientalojen tarpeisiin.

Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä kuluttajien aseman vahvistamista, esimerkiksi kuormanohjauksessa ja kohtuullisesta korvauksesta sähkösopimuksen ennaikaisessa irtisanomisessa.

Tulevia mahdollisia hintakriisejä ennakoiden on tärkeää, että nyt toteutetaan esitykseen kirjattu lainsäädäntö, joka mahdollistaa EU:n sähkömarkkinamallin mukaisen määraikaisen hintakaton.

Hajautetun energiayhteisöjen lainsäädäntöön pyydetään huomioimaan myös pientalo- ja vapaa-ajan asukkaat.

Omakotiliitto tukee sitä, että Suomi vaikuttaa aktiivisesti EU:ssa hallitusohjelman mukaisesti tukkusähkömarkkinoiden vuorokausimarkkinan teknisen hintakaton alentamiseksi.

## **Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.9)**

-

### **Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien**

-

## **Verotus (strategian luku 2.10)**

-

### **Avoin vastaus verotusta koskien**

Esityksen mukaan energia- ja ilmastostrategiassa ei linjata uusista veromuutoksista. Kaikissa lainsäädännön ja strategioiden uudistamisessa on huolehdittava, että asumisen verotus ei kiristy.

## **Ilmastomuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.11)**

-

### **Avoin vastaus ilmastomuutokseen sopeutumista koskien**

Omakotiliitto esittää, että elinkeinoelämän lisäksi otetaan laajemmin sidosryhmiä mukaan. Esimerkiksi mukaan kutsuttaisiin erilaisia kuluttajaryhmiä edustavia kolmannen sektorin toimijoita pohtimaan miten varautumista ilmastomuutoksen vaikutuksiin voitaisiin edistää yhteistyössä Suomessa. Omakotiliitto on mielellään mukana tässä yhteistyössä.

Omakotiliitto esittää, että pientalo- ja vapaa-ajanasumiseen koottaisiin tietopakettia, jossa saatavilla konkreettisia ohjeita ja toimia miten voidaan tehdä ilmastokestäviä ratkaisuita. Esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden lisääntymiseen varautumiseksi on tärkeää olla selkeätä ja luotettavaa asiantuntijatietoa esimerkiksi, miten voidaan varautua mahdollisesti kasvaviin tulvariskeihin, jota tietoa on saatavilla esimerkiksi vesi.fi sivustolta.

## **EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.12)**

-

### **Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien**

Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä, että Suomi on aktiivinen toimija ja vaikuttaa siihen, että asumiskustannukset eivät kasva EU:n toimien vuoksi. Suomen sijainti ja erityisolosuhteet eivät asumisen osalta nouse riittävästi esiin EU:n valmistelutyössä. Proaktiivinen vaikuttaminen on keskiössä ja yhteistyö eri asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa tulee olla säännöllistä ja suunnitelmallista.

## **Kysymys politiikkatoimien vaikutusarvioista**

### **Nykytilanne ja arviot politiikkatoimien vaikutuksista (strategian luku 3)**

-

### **Avoin vastaus politiikkatoimien vaikutusarvioista**

Lähtökohtaisesti Omakotiliitto pitää esitettyjä ilmastotavoitteiden suuntaa kannatettavina. Pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden kohdalla päästövähennystoimet voivat nostaa asumiskustannuksia ja täten vaikuttaa negatiivisesti kotitalouksien ostovoimaan. Suomen on pidettävä vahvasti kansalaisten puolta ja huolehdittava, että Suomessa asumisen kustannukset eivät nouse EU:n politiikkatoimien vuoksi. Vaikutuksia tulisi arvioida myös asumisen kohdalta laajemmin.

Omakotiliitto muistuttaa perustuslain 19 §, jonka mukaan julkisen vallan tehtävä on tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Energiaturvassa on tärkeä huolehtia kaikkien pientaloasukkaiden mahdollisuudesta osallistua toimiin, mutta tukea erityisesti haavoittuvassa asemassa olevista kotitalouksista tarjoten heille tukea ja neuvontaa, jolla voidaan torjua energiaköyhyyttä. Tässä on keskeistä esimerkiksi sosiaalisen ilmaston lämmittämisen täysimääräinen hyödyntäminen Suomen osalta.

## Muuta kommentoitavaa energia- ja ilmastostrategiaan liittyen

### **Avoim vastaus energia- ja ilmastostrategiaan liittyen**

Omakotiliitto pitää keskeisenä esityksen kirjausta, että toimenpiteet eivät saa nostaa kansalaisten arjen kustannuksia. Tästä syystä on tärkeä valmistella toimia, jotta laajentuva päästökauppa ei nosta asumiskustannuksia. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset taloudelliset avustukset sekä neuvonta teknisistä mahdollisuuksista fossiilittomaan lämmitysmuotoon siirtymiseksi.

Omakotiliitto korostaa Suomen toimia energiaköyhyyden torjumiseksi. Esimerkiksi sosiaalisen ilmaston tukien kohdentaminen tulee olemaan keskeinen mahdollisuus edistää energiatehokkuutta ja vähentää päästöjä, kun haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille suunnitellaan riittävän korkeat tukimallit. Omakotiliitto toteaa, että tarvitaan selkeitä avustuksia ja neuvontaa, jotta varsinkin vanhojen talojen omistajat vastasta strategian ilmastotavoitteisiin ja voivat toteuttaa energiatehokkuusparannuksia kustannustehokkaasti.

Omakotiliitto pitää hyvänä omavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamista.

Omakotiliiton näkemyksen mukaan on varmistettava erityisesti, ettei vihreän siirtymän vuoksi tarvittavien sähkön jakeluverkkojen investointien kustannuksia siirretä yksittäisten kotitalouksien maksettavaksi, varsinkaan haja-asutusalueilla asuvien kohdalla.

Omakotiliitto ehdottaa, että strategian alla luodaan erillinen pientalojen toimenpideohjelma ja rahoitusmallit, joilla tuetaan ja vauhditetaan pientalo- ja vapaa-ajan asuntojen energiasiihtymää. Keskeistä on suunnitella energiasiihtymä siten, että se on sosiaalisesti oikeudenmukainen, joka huomioi erityisesti pienituloiset ja haja-asutusalueilla olevat kotitaloudet.

Lopuksi Omakotiliitto toteaa, että ilmastotoimien taloudelliset vaikutukset on otettava huomioon Suomen alueelliset erityispiirteet ja kotitalouksien erilaiset tilanteet, jotta kuluttajille aiheutuvat negatiiviset taloudelliset vaikutukset voidaan minimoida.

Energiatehokkuusremonttien tukiohjelmat ja taloudelliset kannustimet ovat tärkeitä, ja niiden kohdentamisessa on huomioitava kaikki kotitaloudet, esimerkiksi pienituloiset, lapsiperheet ja ikäihmiset. Asuinrakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi tarvitaan jatkossakin kannustimia.

Kuluttajien mahdollisuuksia osallistua aktiivisina toimijoille energiaturvassa tulee vahvistaa ja tietoisuutta sähkösopimuksista parantaa. Kulutusjouston kehittyminen vaatii toimivien markkinoiden luomisen, jotta on mahdollista ottaa osaa ja hyödyntää esimerkiksi itsenäisen aggregoinnin tarjoamia mahdollisuuksia.

Omakotiliitto muistuttaa, että pientaloasukkaiden kotien energiatehokkuuskorjausten tukeminen ei ole vain ympäristövastuullista vaan myös sosiaalinen ja taloudellinen välttämättömyys.

Suunnitelman toimenpiteitä tulee täydentää yhteistyöllä energianeuvonnan ja sosiaalipalvelujen välillä. Omakotiliitto painottaa, että kuluttajansuojaa energiamarkkinoilla on kehitettävä edelleen. Liikenneköyhyyden torjuminen tukee osaltaan mahdollisuutta jatkossakin pitää koko Suomi asuttuna.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä asian edistämiseksi.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

|                  |               |
|------------------|---------------|
| Marju Silander   | Jukka Malila  |
| toiminnanjohtaja | puheenjohtaja |